

بەردەوامىي خۇپيشاندانەكانى ژينا و ھيرشەكانى ئيران

14-11-2022

نووسەرەكان

زريان رۇژھەلاتى

كورتە : لەكاتىكدا كە خۇپيشاندان و نارەزايىيەكانى 2022ى ئيران پىي ناوہتە دوو مانگەي خۇي، سوپاي پاسداران لە ماوہي كەمتر لە دوو مانگدا، بۇ جارى دووہم لە سى شوپنى جياوازەوہ، بە پاساوى حيزبەكانى رۇژھەلات ھيرشى كردهوہ سەر خاكى ھەريمى كوردستان. ئەمەش دواي ئەوہ ھات لە رۇژانى رابردوودا ھەريەك لە فەرماندى سوپاي پاسداران و وەزيرى ھەوالگري ئيران ھەرپەشەيان لە چەند وئاتيكي ناوچەكە و جيھان كردبوو لەسەرئەوہي كە بە دەستوہردان لە خۇپيشاندانەكان ناويان نابوو

لەكاتىڭدا كە خۇپپىشاندىن و نارەزايىبەكانى 2022ى ئىران پىنى ناوئەتە دوو مانگەي خۇي، سوپاي پاسداران لە ماوئەي كەمتر لە دوو مانگدا، بۇ جارى دووئەم لە سى شوئىنى جياوازەو، بە پاساوى حيزبەكانى رۇژھەلت ھىرشى كردهو سەر خاكى ھەريمى كوردستان. ئەمەش دواي ئەو ھات لە رۇژانى رابردوودا ھەريەك لە فەرماندى سوپاي پاسداران و وەزىرى ھەوالگى ئىران ھەرپەشەيان لە چەند وئاتيكي ناوچەكە و جىھان كرىبوو لەسەرئەوئەي كە بە دەستووردان لە خۇپپىشاندىنەكان ناويان نابوو.

خۇپپىشاندىنەكانى ژىنا ئىدى تەنيا خۇپپىشاندىنكى ئاسايى نى، بەلكوو بووئە درىژخايەنتىر قەيرانى سىياسى لە ماوئەي 43 سالى رابردووي ئىران و حكومەتتىش تاوئەكو ئىستا نەيتوانيوە كۇنترۆلى بكات. واديارە ستراتىژى سەرەكى حكومەت ئەوئەي كە خۇپپىشاندىنەكان لەلايەك بە كارى دەولەتان نىشانىدات و لەلاكەي دىكەش روخسارىكى لۇكالى بوونيان بۇ وئنا بكات. ئا لىزەوئەي كە خۇپپىشاندىن و ھىرشەكان بە يەك دەبەستىرئەو. ھەرچەند فاكترى جىجيا ھەن، بەلام ئەمە يەكك لە گىرنگىرئەكانيانە و ھەر لەو چوارچىوئەيەشدا، دوئىنى وەفدىكى رابەرى ئىران چووئە بەلوچستان بۇ دىالوگ و "دئئەوئەي" و، ئەمپۇش موشەك و درۇئەكانى سوپاي بە كوردستانەوئە ناو. بۇئە لە كار و كاردانەوئەكانىشدا زياتر تەركىزى لەسەر ئەو دوو شوئىنەي!

لە بەلوچستان دىالوگ و لە كوردستان ھىرش

خۇپپىشاندىنەكان لە بەلوچستان رەنگىكى مەزھەبى گرتوو و مەولەوى عەبدولحەمىد خەرىكە وەك سەركرەدى سونئەكانى ئىران دەردەكەوئەي كە گوتارىكى ميانەرەوانە و ئازادىخوازەنەي ھەبىت. سەرەراي ئەوئەي كە بۇخۇي حەنەفىيە، بەشەي كە سونئەي شافەي و پىاوانى ئايىنى شارەكانى رۇژھەلتى كوردستانىش بە تايبەت مەكتەبى قورئان بالى حەسەنى ئەمىنى پىشتى دەگىر. ھەلبەت لەوئەي ھىشتا رەنگى نەتەوئەي بەسەر خۇپپىشاندىنەكاندا زالتەرە و ھەولەكانى زياتر لە 4 دەيەي رابردووي ئىران بۇ كەمپەنگ كىردنەوئەي خواستى نەتەوئەي لە كوردستان سەرىنەگرتوو و خۇپپىشاندىنەكانى ژىنا ئەوئەيان بەھىزتر كىردەو. مەولەوى عەبدولحەمىد بوئە سەركرەدەيەك كە رۇژەف ديارى دەكات بە تايبەت دواي ئەو دۇعا بە ناوبانگەي كە بۇ ئازادى كىردى و ئەو داوايەي بۇ رىفراندۇم پىشى خست و پاش ئەوئەي كە داواي سزادانى بكوژانى خۇپپىشاندىنەرانى كىرد، لە مەلاي مەزگەوتىكەوئە بۇ سەركرەدى بزاڤىكى سىياسى كارىگەر وەرگۇرا كە دواجار، سەرەراي ھەمو ئەو قسە و باسانەي كە لە تەفرىوئەكانى ئىران لە دزى دەكران، وەفدىكى رابەرى ئىران چوو سىستان و بەلوچستان و دىدارى لەگەل كىرد. لە دواي لابردي فەرماندەي ھىزى پۇلىسى سىستان و بەلوچستان، دەشئ ئەمە گىرنگىرئە پاشەكشەي دەولەت بىت بەرامبەر نارازى و خۇپپىشاندىنەران.

ھەرچەند كورى شاي ئىران لە سەرەتاكائەو ھەولى زۇرى دا بۇ ئەوئەي كە وەك سەركرەدەيەكى بئ ئەملاولاي رەوتى خۇپپىشاندىنەكان دەركەوئەي بەلام، پىدەچئ ئەمە سەرىنەگرتىبىت، چونكە سەرەراي ھەمو شتىك، ئەو دروشمانە كەم نەبوون كە دزى گەرپانەوئەي پادشايەتىن لە ئىران. واديارە ھەر لە ئىوخۇش خۇپپىشاندىنەكان لىدەر و رىكخستنى دبارىكراويان نىيە و ئەمەش كارى حكومەتى بۇ كۇنترۆلكىردىن سەخت كىردو. وەزىرى ئىتلاعاتى ئىرانىش بۇخۇي بە وئىساتى رابەرى وئاتەكەي گوتبوو كە خۇپپىشاندىنە ئەم جارە ئاسۇين و ئاسان نىيە لىدەرەكانيان بدۇرئەو.

لە ماوئەي نىكەي دوو مانگى رابردوودا ئەحمەدى ئەزاد، زۇرىك لە مەرجەئە ئابىئەكانى شىعە، لارىجانبىيەكان، بەشەي زۇر لە فەرماندەكانى پىشووئە سوپا، رۇحانى ، تەننەت خاتەمى و... يان بىدەنگ بوون يان تەنيا جارىك، پىشتى حكومەتيان گرتوو و زۇرىش لەسەرى نەرپۇشتون. ئەمەش نىشانەيەكى روونى دوودلى ئەوانە لەو دۇخەي كە ئىستا لە ئارادايە. خۇپپىشاندىنەكان، رىفۇرمخوازەكانى ئىرانىش كىردو و بە دوو دەستە. بەشەيكان سەرەتا بەجۇرىك پىشتى خۇپپىشاندىنەرانىان دەگرت، دواتر بىدەنگ بوون، بەلام بەمدوايىانە دىسان دەستەيەكى دىكەيان پىشتىگىرى لە خۇپپىشاندىنەران دەكەن و داواي ھەلوئىستى روونى مەرجەئە دىنيەكان دەكەن. ھەندىكەيان داوايان كىردو و حكومەت رىفۇرم بكات و داواي لىبوردينىش لە خۇپپىشاندىنەران بكات. [بەياننامەي](#) ئەم داوايەي ئىسلاخ تەلەبەكان سەرەراي ئەوئەي كە ھەولى داوئە بۇ ئەوئەي رووي دىالوگى لەگەل حكومەت بىت و خۇي وەك ئەدرىسى چارەسەركردى كىشەكان پىشانىدات، وىستووئە نەشەي بسووتىن نە كەباب. باسى جەماوئەرى بوونى نارەزايى و خۇپپىشاندىنەكانى ئىرانىشيان كىردو. حكومەتتىش ھەر لەسەر بۇچوونى خۇبەتى و سوورە لەسەر ئەوئەي كە خۇپپىشاندىنەكان وەك كارى دەرەكى ناوبىت و چەندىن جارىش ھەرپەشەي تۇلەسەندئەوئەي كىردو. ديارە بەردەوام لە مىدىكانى نىكەي حكومەتتىشەو ھەريمى كوردستان لە رىزى ئەو شوئىنە دەرەكىيانەي ھەزمار دەكەن كە بە گوتەي خۇيان دەست لە خۇپپىشاندىنەكان وەردەدەن.

خالىكى گىرنگ لىرەدا ئەوئەي كە لەدواي ئاشكرابوونى ھەلوئىستى ئىران بۇ پىشتىوانى رووسيا لە شەرى ئۇكرائىنا، خەرىكە وەرچەرخانىكىش

له هه‌لۆیستی ئەورووپا و ئەمریکا سەبارەت بە خۆپیشانداکان دروست دەبێت. ئەلمانیا جەخت لە سزادانی زیاتری بەرپرسیاری ئێران دەکات و پێدەچێت فەرەنساش لەگەڵ ئۆپۆزسیۆن دانیشیێت و خوازیاری هەمان ئەو رۆڵە زیاتر لە 4 دەیهی پێش ئیستای خۆی بێت کە لە گۆرانی رژیمی پێشووی ئێراندا گێراپوو. ئازەربایجان بۆ جاری بەکەم بە ئاشکرا باسی مافی ئازەرییەکان لە ئێران دەکات و ئیلهام عەلییەف کۆتوویەتی "مافی ئازەرییەکان لە هەر شوێنێک بن خەمی ئێمەیه". هاوکات لەگەڵ ئەوانەشدا، گەرانەوهی نەتانیاهۆ لە ئیسرائیل و، ساردبوونی ئەمریکا لە رێککەوتنی ئەتۆمی و گۆینەدانی سعودیە بەو هەره‌شانهی کە تاران لێی دەکات لە ریزی ئەو فاکتەرە دەرەکیانەن کە وادەکەن حکومەتی تاران جاریکی دیکە خواستی پێشاندانی توانای سەربازی خۆی هەبێت. هەلبەت بەهۆی ئەو پالپشتییە کە ئەمریکا بۆ پاراستنی هاوپه‌یمانه‌کانی دووپاتی کردۆتەوه، پێدەچێت کاریکی ئاسان نەبێت بۆ ئێران لانیکەم سەرەتا هیرش بکاتە سەر سعودیە. فرۆکە یی 52ی ئەمریکا بەمدواییانە لە ناوچە کە سووواونەتەوه و فەرماندە سۆپای پاسدارانی ئێرانیش کۆتوویەتی "دوژمنانمان، کۆتوویانە لێمان مەدەن" بۆیه‌ باشترین شوین بۆ ئەوان تاوه‌کو هیرش بکەنە سەری و توانای خۆیان پێشاندەن، وەك زۆرجاری دیکەش هەر هەریمی کوردستان بوو.

دوو مانگ خۆپیشانداکان بەردەوام

لەماوه‌ی دوو مانگی رابردوودا لانیکەم لە 80 شار و شارۆچکە گەوره و بچووی ئێران دا خۆپیشانداکان کراوه و لە 25 دانەیاندا بە رۆژان خۆپیشانداکان کراون. بە پێی ریزبەندی، سەنەزیکە دوومانگ، تاران بە 32 رۆژ، ئیسفەهان 18، مەشەد 14، سەمز 14، شیراز 10، رەشت و زاهیدانیش بە 9 رۆژە لەو شوێنانە کە زۆرتین جار خۆپیشانداکان تێدا کراوه. بەپێی ئەو ئامارە کۆمان کردوونەتەوه، لانیکەم لە 36 رۆژی ئەو دوو مانگەدا، هەر جارەوه خۆپیشانداکان لە زیاتر لە 10 شوێنی جیاگیی ئێران کراوه. کۆتاییەکانی سێپتەمبەر، ناوه‌راست و کۆتایی ئۆکتۆبەر لە گەرمترین و بەرلأوترین رۆژانی خۆپیشانداکان بوون لە ئێران، بە جۆریک کە لە 26ی ئۆکتۆبەردا لە زیاتر لە 40 شارو شاروچکە جیاوازی ئێران خۆپیشانداکان کراون.

لە رۆژانی سەرەتا و کۆتاییەکانی ئەو دوو مانگەدا، خۆپیشانداکان زیاتر لە ناوچەکانی کوردستان و بەلوچستان چڕبوونەتەوه و خۆپیشانداکانی باقی ناوچەکانی دیکەش زیاتر لە مانگی ئۆکتۆبەردا بوون. لە رۆژەلانی کوردستان بە نزیکەیی هەموو رۆژیک و لە بەلوچستانیش هەموو هەینیەک رووداوی گرنگی تاییەت بە خۆپیشانداکان روودەدەن. هەلبەت کارداوەکانی حکومەتیش زیاتر لەم دوو شوێنە بەرجەستە دەکرێنەوه و، لەوانەیه هۆکاریکی ئەمەش بۆ ئەوه بێت کە حکومەت بێ مەیل نەبێت بۆ ئەوهی خۆپیشانداکان و رووداوەکانی ئەو شوێنانە دەرخیات تا رووخساریکی لۆکالی و، ئەتتی یان مەزەه‌بیان پێیدات. بەلام لەوانەیه ئەمە تاوه‌کو ئیستا سەری نەگرتیێت، چونکە شارەکانی تاران و کەرەج و مەشەد و ئیسفەهانیش بەردەوام ناره‌زاییان تێدا بووه تەنانەت ئەگەر لەرووی جەماوەریشەوه هەموو کات فراوان نەبوون.

کۆتایی

سۆپای پاسداران لە دواي هیرشه‌کە 28ی سێپتەمبەری 2022 کە بە دەیان درۆن و موشەکەوه کردییه سەر هەریمی کوردستان، باسی "راگرتنی مەرجداری" هیرشه‌کانی کردبوو. هەرچەند لەدواي هیرشه‌کان، پێشمەرگە حیزبەکانی رۆژەلانی کوردستان، لانیکەم لە چوار خالی نزیکی سنوور نەماون کە ئێران پێیان هەستیاری بوو، بەلام سەرەرای ئەوه‌ش، جاریکی دیکە هیرشی کردەوه. پێدەچێت ئەمەش نەك تەنیا لەبەر بابەتی مانەوهی حیزبەکان لە هەریمی کوردستان بووبێت کە زیاتر لە چەندین دەیه لێی بێدەنگ بووه و لەگەڵی هەلی کردووه، بە‌لکوه لەبەر بەردەوامی خۆپیشانداکان، گۆرانی هەلۆیستی بەشێک لە ولاتان بەرامبەر خۆپیشانداکان و، خواستی حکومەت بۆ لۆکالی پێشاندانی خۆپیشانداکانەوه سەرچاوهی گرتیێت.